

Bakgrunn og formål

Denne rapporten presenterer utvalgte deler av kriminalitetsbildet i Sør-Vest politidistrikt. Rapporten skal bidra til å skape en felles situasjonsforståelse for noen av de kriminalitetsutfordringene vi står ovenfor i politidistriktet, både for relevante samarbeidsaktører og innbyggerne i regionen. Vi håper rapporten vil fremme mer dialog om kriminalitetsforebygging i distriktet, slik at vi i felleskap kan styrke vår kunnskap og sammen finne gode tiltak for å redusere forekomsten av kriminalitet.

Rapporten beskriver kriminalitetsbildet lokalt i 2024, og vi forventer at disse kriminalitetsutfordringene også vil være gjeldende for 2025. Beskrivelsene er basert på anmeldelsesstatistikk og politiets samlede etterretningsproduksjon. Det presiseres at datagrunnlaget innbefatter tallmateriale til og med midten av september 2024. Rapporten må ses i sammenheng med nasjonale rapporter og trusselvurderinger.

Foto av Daniel Fatnes - hentet fra unsplash.com

Kriminelle nettverk

Både Europol og Kripas beskriver at trusselen fra kriminelle nettverk er økende. I Sør-Vest opererer både lokale kriminelle nettverk, nettverk med forankring andre steder i landet, blant annet på Østlandet, og nettverk som styres fra utlandet. Svenske kriminelle nettverk har også aktivitet i Sør-Vest. Vi har blant annet sett at kriminelle aktører med tilknytning til Malmø har forsøkt å etablere seg i distriktet.

Den kriminelle virksomheten til de kriminelle nettverkene inkluderer blant annet narkotikakriminalitet, økonomisk kriminalitet og menneskehandel. Politiet anslår at enkelte kriminelle nettverk i distriktet evner å omsette flere titalls kilo med narkotika månedlig. Cannabis, kokain, amfetamin og ulike tabletter er de narkotiske stoffene som omsettes mest. Salg av narkotika foregår både i det fysiske og det digitale domenet, herunder via sosiale medier som Snapchat.

I Sør-Vest politidistrikt er flere 1 % MC-klubber etablert. Enkelte medlemmer i klubbene begår alvorlig kriminalitet, herunder voldskriminalitet og grov narkotikakriminalitet. Konfliktnivået mellom klubbene er imidlertid lavt. Utover 1 % MC-klubber, er ikke politiet kjent med at kriminelle gjenger er etablert i distriktet.

Vi har lite informasjon om målrettet rekruttering av barn og unge til kriminalitet, men det er kjent at enkelte ungdommer rekrutteres til narkotikakriminalitet. Samtidig gir den økende ungdomskriminaliteten, omhandlet i neste avsnitt, større handlingsrom for rekruttering til kriminalitet.

Dette betyr begrepene

- *Kriminelle nettverk* er et samlebegrep for miljøer, gjenger, grupperinger og sett av individer som er knyttet sammen gjennom kriminalitet. De kriminelle knytningene kan være av både kortvarig og langvarig karakter og involvere alle typer kriminalitet. Nettverkene kan ha større eller mindre grad av struktur og organisering.
- *1% MC-klubbens* overordnede mål er å leve på siden av det lovlydige samfunnet med egne lover og regler, derav uttrykket "1%", som betegner den ene prosenten som står utenfor samfunnet. Lojalitet til klubben er grunnleggende.
- *Kriminelle gjenger* forstås som selvdefinerte og eksternt definerte grupper som utviser evne til å operere sammen over tid, og med en orientering mot alvorlig kriminalitet. Gjengene er ofte knyttet til et geografisk område og aktørene bruker gjerne symbolske uttrykk for gruppetilhørighet.

Ungdomskriminalitet

Det totale omfanget av den registrerte kriminaliteten begått av personer under 18 år er økende. Det er viktig å understreke at det er et fåtall av barn og unge som står for mye av den registrerte kriminaliteten.

Særlig bekymringsfull er økningen av volds- og ranssaker. Ranssakene har økt med 41 prosent fra 2022 til 2023. Økningen har fortsatt i 2024. Per september var det registrert flere ranssaker enn for hele 2023. Det er likevel et relativt lavt antall registrerte saker, 55 saker per september 2024, og en økning i antall vil derfor prosentvis fremstå som markant.

Gjerningspersonenes tilsynelatende stadig synkende alder er et høyaktuelt tema i den offentlige diskursen om ungdomskriminalitet. I Sør-Vest står de yngste gjerningspersonene for en stor andel av ungdomskriminaliteten. I perioden 2019-2024 er nær 40 prosent av den registrerte ungdomskriminaliteten begått av personer under 15 år. Politiet i Sør-Vest har ikke tilstrekkelig grunnlag for å si at de kriminelle har blitt yngre i løpet av perioden 2019-2024.

Ungdomskriminalitet foregår i hele distriktet, men med noen regionale forskjeller. Kollektive knutepunkter som Byterminalen i Stavanger og Ruten i Sandnes er naturlige samlingspunkter, noe som også medfører mer kriminalitet.

Vold og seksuelle overgrep

Den overordnede kriminalstatistikken innen vold og seksuelle overgrep i distriktet er stabil. Det vil si at det de siste årene ikke er registrert markant flere eller færre saker innen kategoriene vold og seksuelle overgrep. Per september 2024 er det registret ett drap og seks drapsforsøk i Sør-Vest politidistrikt. I 2023 ble det registrert to drap og tre drapsforsøk. Sammenlignet med de foregående årene er det en liten økning i antall drapsforsøk.

Den saksategorien som skiller seg mest ut innen vold er mishandling i nære relasjoner. Her har det vært en jevn økning siden 2021, og per september 2024 er det registrert om lag 30 prosent flere saker innen mishandling i nære relasjoner enn for hele 2023. Det er likevel fortsatt et lavt antall saker, noe som medfører at en økning i antall vil prosentvis fremstå som markant.

Innen seksuelle overgrep er det ingen markante endringer i den registrerte kriminaliteten. Vi vet at seksuelle overgrep av ulike årsaker ofte anmeldes en stund etter at overgrepet har funnet sted. For eksempel innen statistikkgruppen voldtekt av barn under 14 år er antall registrerte saker for 2023 og per september 2024 tilnærmet lik, henholdsvis 16 og 15 saker. Gjerningstidspunktet for voldtektene viser derimot at 22 av sakene har funnet sted i 2023, og 9 i 2024. Statistikkgruppen voldtekt til samleie viser det samme. Her er det registrert henholdsvis 65 og 51 saker i 2023 og så langt i 2024, mens gjerningstidspunkt tilsier 78 saker i 2023 og 38 i 2024.

Det har vært en markant økning i antall anmeldelser for ulovlig befatning med kniv eller skytevåpen fra 2022 til 2023, fra 231 saker til 349. Dette inkluderer gjerningspersoner både under og over 18 år. Per september 2024 er utviklingen lik som i 2023, med 255 saker så langt, men det ser ikke ut til at det har vært ytterligere økning.

Økonomisk kriminalitet

Antall anmeldelser innen økonomisk kriminalitet i Sør-Vest politidistrikt øker. Det er særlig statistikkgruppene som berører kriminalitetstypen bedrageri som er fremtredende. Bedragerier utgjør om lag 90 prosent av den registrerte økonomiske kriminaliteten i distriktet i 2023 og 2024. De vanligste bedrageriformene er bankbedragerier ved bruk av phishing og bedragerier knyttet til netthandel. Den teknologiske utviklingen gir stort spillerom for kriminelle. Det gir muligheter for massebedrageri med lav arbeidsinnsats uten geografisk nærhet.

Det økonomiske tapet til fornærmede kan i slike saker være lavt, men gi stor fortjeneste samlet sett for gjerningspersonen(e). I saker hvor fornærmede bedras til å oppgi påloggingsinformasjon til nettbank er ofte beløpene høyere og konsekvensene for de fornærmede er større. Dette gjelder både med tanke på økonomisk tap og digital trygghet.

Dette betyr begrepene

- *Phishing (nettfisking)* er en svindelmetode som bruker masseutsendelser via e-post, telefon eller meldinger som et ledd i å påvirke mottakere til å avsløre personlige data eller påloggingsdetaljer.
- Med *politisk aktivisme* menes her offentlige handlinger begått at en eller flere personer eller organisasjoner utenfor etablerte institusjoner med det formål å skape sosial og/eller politisk endring.

Hatkriminalitet og kriminalitet i forbindelse med politisk aktivisme

I 2025 er det Stortings- og sametingsvalg i Norge, noe som aktualiserer viktigheten av å avdekke og forebygge kriminalitet som truer demokratiske verdier. I Sør-Vest politidistrikt er det få uønskede hendelser i forbindelse med arrangement, markeringer og demonstrasjoner. Demonstranter og meningsmotstandere bruker ikke-voldelige midler for å formidle sitt budskap. Det har likevel vært et fåtall mindre alvorlige voldshendelser begått av enkeltpersoner i affekt. På grunn av den internasjonale politiske situasjonen og Stortings- og sametingsvalg i Norge forventes en økning i både lovlig og ulovlig aktivitet knyttet til politisk aktivisme i 2025, som kan medføre forstyrrelser av offentlig ro og orden.

Hatkriminalitet har alvorlige konsekvenser for den frie meningsdannelse og det politiske liv. Forskning tilsier at et særtrekk ved hatkriminalitet er at gjerningspersonene generelt ofte ikke har en relasjon til sine ofre, og at den kriminelle aktiviteten skjer oftere i det offentlige rom. Antall anmeldte saker innen hatkriminalitet i Sør-Vest er lave, men har hatt en jevn økning i perioden 2018-2023. Hatefulle ytringer mot hudfarge/etnisitet utgjør mesteparten av anmeldelsene i 2023. En overvekt av de anmeldte sakene finner sted i de største byene, og det er få anmeldte saker som finner sted på nett.

Kontakt oss/tips oss

Vi har egne politikontakter i hver kommune som kan kontaktes om de ulike truslene.

Du kan også tipse politiet om kriminelle handlinger på 02800, politiet.no eller til politiets nettpatrolje @politisorvest.

